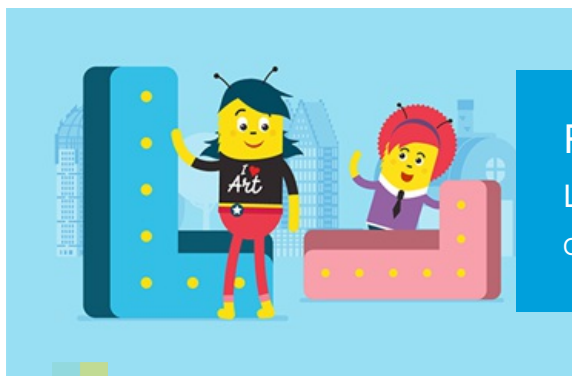

Project: Het land Katoren

Literatuur

Onze stad, Groep 7-8

Duik in de wereld van Stach en het land Katoren met zijn steden met bijzondere namen en dito problemen. De klassieker *De Koning van Katoren* van Jan Terlouw vormt een mooi uitgangspunt voor het zelf verzinnen van nieuwe avonturen en opdrachten voor de hoofdpersoon Stach.

Het boek zit vol woordgrapjes en dubbelzinnigheden. Maatschappelijke onderwerpen die ons wel heel bekend in de oren klinken, komen op een originele manier aan bod: milieuvervuiling door een draak bijvoorbeeld, of geluidsoverlast door de keihard schreeuwende vogels van Decibel.

Leerlingen verzinnen zelf een nieuwe opdracht voor Stach: in welke stad is een probleem, en hoe lost Stach dit op? Welke maatschappelijke problemen zouden de leerlingen aan de kaak willen stellen?

1. Informatie voor de leerkracht

Welkom!

Je gaat in de klas werken met het lesmateriaal van Cultuuronderwijs op zijn Haags (COH). Voor je aan de slag gaat leggen we je uit hoe je dit project tot een succes kunt maken.

Samen ontdekken

Onze cultuurlessen zijn gebaseerd op de didactiek van procesmatig werken, de leerlingen doorlopen hierbij een creatief proces. Zij worden zich bewuster van zichzelf, hun omgeving en ontdekken op een speelse manier hun creatieve vermogen. Met als kern dat je als leerkracht samen met de leerlingen beleeft, beschouwt, verbeeldt, bedenkt en maakt.

Houdingsdoelen

Bij de introductie, oriëntatie en opdrachten worden kennisdoelen en vaardigheidsdoelen benoemd. Onderstaande houdingsdoelen gelden in het algemeen:

- De leerling toont zich nieuwsgierig en proactief.
- De leerling kan positief-kritisch reflecteren op eigen werk en op dat van anderen.

Tips en aanbevelingen

- We raden je aan meer te lezen over de [opzet van COH](#) en het [DNA van COH](#).
- Bekijk vooral ook de instructiefilmpjes over [creatief proces](#) en [filosofisch gesprek](#).
- Overleg en deel je plannen met de ICC'er of je cultuurcoach.
- Wij adviseren je het hele project van tevoren door te lezen om je goed voor te bereiden en de mogelijkheden te ontdekken die het project biedt.
- Je kunt het lesmateriaal ook downloaden en printen. Gebruik het digibord voor het beeldmateriaal.
- Als richtlijn adviseren wij voor het doorlopen van het creatief proces in het hele project, zes tot acht lesmomenten in te plannen. Alle projecten hebben een introductie, oriëntatie en drie opdrachten. Je kunt ervoor kiezen het lesmateriaal naar eigen wens aan te passen.
- Iedere opdracht heeft dezelfde opbouw: onderzoeken, uitvoeren en presenteren. De reflectievragen kunnen tijdens en na iedere fase van het creatief proces met de individuele leerling of de hele groep besproken worden.
- Nodig eens een [kunstenaar in de klas](#) uit. Die kan levendig en beeldend over zijn/haar/diens vak vertellen, en aansluiten bij dit project. Het gerelateerde aanbod bij dit project vind je op onze site.
- Een bezoek aan een voorstelling, tentoonstelling of vaste collectie in een Haagse culturele instelling is ook van grote meerwaarde. Zie [VONK](#) voor het actuele aanbod.
- Bedenk ook van tevoren bij welke onderdelen je ouders/verzorgers kunt of wilt inschakelen. Het project gaat meer leven als er ook buiten de klas aandacht voor is.
- Maak foto's of filmpjes van de diverse presentatiemomenten en deel deze via de schoolwebsite, klassenapp of andere kanalen.

Projectspecifieke informatie

Over dit project

De klassieker *De Koning van Katoren* van Jan Terlouw vormt een mooi uitgangspunt voor het zelf verzinnen van nieuwe avonturen en opdrachten voor de hoofdpersoon Stach. Maatschappelijke onderwerpen worden op originele wijze vertaald, met in iedere stad een ander thema. Stach wil koning van het fictieve land Katoren worden. De ministers die daar de macht in handen hebben, geven hun plek niet zomaar op. Ze verzinnen zeven bijna onmogelijke opdrachten die Stach moet uitvoeren en tot een goed einde brengen. Lukt hem dat, dan wordt hij koning.

De problemen die Stach tegenkomt lijken erg op allerlei voor ons bekende maatschappelijke problemen. Zo staat de draak van Smook bijvoorbeeld symbool voor milieuvervuiling, de granaatappelboom voor de wapenwedloop en de vogels van Decibel voor geluidsoverlast door bijvoorbeeld auto's, treinen en straaljagers. De bewegende kerken zijn een duidelijke verwijzing naar de strijd tussen de verschillende religies. Ook machtsmisbruik (namelijk door de ministers) is een belangrijk thema in het verhaal.

In dit project 'interviewen' leerlingen Jan Terlouw over zijn boek en schrijven ze een reisverslag over hun reis (in hun hoofd) door het land Katoren. Vervolgens verzinnen ze een nieuwe opdracht voor Stach: in welke stad zou dat plaatsvinden, en welk probleem speelt daar? Ze schrijven er als journalisten van de krant van Katoren een artikel over en werken de verzonnen opdracht later uit tot een nieuw hoofdstuk voor het boek of tot een podcast. Welke maatschappelijke problemen zouden zij aan de kaak willen stellen of op de hak willen nemen?

Doelen

Er worden twee hoofddoelen geformuleerd die specifiek zijn voor het hele project. Dit zijn doelen op het gebied van kennis en vaardigheden. Aan het eind van het project worden deze doelen geëvalueerd met behulp van de succescriteria op het gebied van zelfregulering: de leerling kijkt terug en blikkt vooruit.

Reflecteren

De reflectievragen bij de verschillende fases van het creatief proces kunnen tijdens en na iedere fase met de individuele leerling of de hele groep besproken worden. Zie ook de hand-out: [Rollen van de leerkracht](#).

Taalonderwijs

Wil je woorden uit dit project koppelen aan taalonderwijs? Raadpleeg dan de [begrippenlijst](#).

2. Introductie

Hoofddoel kennis	De leerling kent het boek <i>Koning van Katoren</i> en laat zich erdoor inspireren.
Hoofddoel vaardigheid	De leerling herkent de stijl van de schrijver en de gebruikte patronen in het boek en geeft op verschillende manieren uiting aan haar/zijn/hun eigen fantasie en ideeën.

Benodigdheden

- boek *Koning van Katoren* van Jan Terlouw
- de [filmtrailer](#)
- het [luisterboek](#)
- de [leeswijzer](#) (zie bijlage, deel 1)
- de [scan van de landkaart van Katoren](#) (illustratie boek)
- A4-papier en potloden

Aan de slag in de klas

Stach wil koning worden

Vertel dat jullie aan de slag gaan met het boek *Koning van Katoren*. Het gaat over Stach, een jongen die in het land Katoren woont. In Katoren zijn allemaal steden, die zo elk hun eigen problemen hebben.

1. Lees een aantal fragmenten voor uit het begin van het boek. Niet alles lezen? Gebruik dan de leeswijzer ([zie bijlage, deel 1](#)). Laat ook [de landkaart van Katoren](#) zien, met alle steden erop vermeld.
Alternatief: laat de leerlingen naar fragmenten uit het luisterboek luisteren.
2. Maak samen een woordweb: hoe denken de leerlingen dat Stach, Katoren en de steden eruitzien? Ga heel breed associatief te werk, schrijf zoveel mogelijk mee op het bord.
3. Bekijk en bespreek de [filmtrailer](#) van Koning van Katoren. In hoeverre verschilt het beeld dat de film geeft van Stach, Katoren en de steden van hetgeen de leerlingen in hun hoofd hadden en in het woordweb hebben vermeld?

Dag meneer Terlouw

Laat de leerlingen zich vervolgens verdiepen in de schrijver van het boek. Wie is hij, welke boeken schreef hij nog meer? Ze verzinnen een fictief interview: wat zouden ze hem willen vragen? En wat zouden zijn antwoorden kunnen zijn?

Tip: Uitgeverij Lemniscaat geeft een tijdschrift uit genaamd *Stach*.

3. Oriëntatie

Benodigdheden

- papier, potloden, stiften

Aan de slag in de klas

Het filosofisch gesprek

In de oriëntatiefase van de les vier je naar aanleiding van de introductie een **filosofisch gesprek**. Dit is belangrijk voor het creatieve proces. Je kunt het filosofisch gesprek natuurlijk ook tijdens de andere lesonderdelen inzetten. Stel hierbij (een aantal van) onderstaande vragen:

- Waarom zou je koning of koningin willen worden?
- Als jij de koning of koningin was, wat zou je dan willen veranderen?
- Kun je als koning of koningin alles oplossen?

Oriëntatieopdracht

Voer onderstaande opdrachten uit of maak een keuze.

Katoren ziet er zo uit

Welk beeld heb jij intussen in je hoofd gevormd van Katoren? Leerlingen beschrijven Katoren alsof ze er doorheen hebben gereden en een reisverslag hebben gemaakt.

- Hoe zag het landschap er uit?
- Hoe was het weer?
- Hoe rook het?
- Welk eten werd er in de restaurants geserveerd?
- Viel nog iets anders op?

Succescriterium

Bespreek met de leerlingen de opdracht(en): welke onderwerpen gaan zij onderzoeken de komende les of tijd? Formuleer vanuit het filosofisch gesprek en/of de oriëntatie-opdracht, samen met de leerlingen, een succescriterium waaraan zij werken. Een voorbeeld van een succescriterium bij dit project:

De leerling kan een nieuw hoofdstuk voor het boek verzinnen en de ideeën uitwerken en pitchen, er een krantenartikel over schrijven of een podcast over maken.

4. Opdracht 1: Een opdracht voor Stach

In het boek voert Stach in totaal acht opdrachten uit om koning van Katoren te worden. De leerlingen gaan een nieuwe opdracht voor Stach verzinnen. Welke stad heeft zijn hulp nodig, en wat staat hem daar te wachten? Ze schrijven een samenvatting van dit 'nieuwe hoofdstuk' of houden een pitch.

Subdoel kennis	De leerling kent het begrip 'schrijfstijl'.
Subdoel vaardigheid	De leerling kan een nieuwe opdracht voor Stach bedenken in de stijl van het boek.

Benodigdheden

- boek *Koning van Katoren* van Jan Terlouw
- bijlage [leeswijzer](#)
- bijlage [Werkblad brainstormhulp 'Een opdracht voor Stach'](#)

Aan de slag in de klas

Doorloop de vaste onderdelen binnen elke projectopdracht: onderzoeken, uitvoeren en presenteren.

Onderzoeken

Stach krijgt een opdracht

Nu het raamwerk is neergezet, duiken we verder het boek in.

1. Kies één van de hoofdstukken uit om voor te lezen, of laat de leerlingen dit zelf lezen. Kies een hoofdstuk waarin over één van de opdrachten van Stach wordt verteld. Kies eventueel samen met de leerlingen, bijvoorbeeld op basis van de 'titels' van de opdrachten:
 - 1) Vogels van decibel (geluidsoverlast van honderden vogels).
 - 2) Granaatboom van Wapenfelt (vruchten die als bommen uit de boom vallen).
 - 3) Draak van Smook: levensgevaarlijke draak die met zijn adem en huid alles dood maakt.
 - 4) Schuifelende kerken van Uikemene: negen grote kerkgebouwen die de boel al schuifelend onveilig maken.
 - 4A) Stach moet van de kerktoeren springen.
 - 5) De knobbelneuzen van Afzette-Rije: Muggen bezorgen mensen enorme knobbelneuzen.
 - 6) De tovenaars van Ekilibrië.
 - 7) De stenen stoel van Stellingwouden.

Tip: Liever niet een heel hoofdstuk, maar een deel ervan lezen, zonder dat het hele verhaal verloren gaat? Gebruik dan de [leeswijzer \(zie bijlage, deel 2\)](#).

2. Bespreek het hoofdstuk kort na. In dit voorbeeld gebruiken we *Afzette-Rije*:

- Waarom zouden de mensen van Afzette-Rije tegelijk boos en blij zijn geweest?
- Waar gaat deze opdracht over? (Oplichterij, misbruik maken van iemands vertrouwen).
- Wie vermoedde al dat het niet klopte wat de Tara's deden? Of vermoedde je dat niet?
- Wat verraadde misschien al een beetje dat het hier om oplichterij gaat? (de naam van het stadje, AFZETTE-RIJE).
- Wat zijn de patronen die Jan Terlouw gebruikt? Hoewel het een fantasieverhaal is, hebben de problemen en opdrachten altijd een vette knipoog naar onze wereld; ze zijn (ook voor ons) altijd maatschappelijk relevant: milieuvervuiling, oorlog, oplichterij, ruzie tussen verschillende geloven, etc.
- Kijk ook eens naar de namen van de andere steden en de titels. Wat zouden die kunnen zeggen over het probleem van de betreffende stad?

Uitvoeren

Stach, help!

1. Stel, je was één van de ministers, of je mocht de ministers adviseren... wat voor spannende opdracht zou jij voor Stach kunnen verzinnen?
2. Vorm kleine groepjes en laat leerlingen samen over deze vraag brainstormen.
Laat hen aan de hand van het [werkblad Brainstormhulp 'Een opdracht voor Stach'](#) (zie bijlage) een aantal aspecten over hun verzonden opdracht vaststellen:
 - Naar welke stad wordt Stach geroepen? Hoe heet de stad?
 - Welke opdracht krijgt hij daar?
 - Welke mensen spelen een rol in dit hoofdstuk? Met wie krijgt Stach te maken?
3. Maak met de leerlingen de keuze uit de volgende mogelijkheden, de groepjes gaan:
 - een pitch voorbereiden: in één minuut vertellen ze hoe hun opdracht in elkaar zit en waarom het van groot belang is dat Stach dit komt oplossen.
 - een korte beschrijving van de opdracht voor Stach en het nieuwe hoofdstuk schrijven.

Presenteren

Een nieuwe opdracht

De groepjes pitchen hun idee aan de rest klas van de klas, of ze lezen hun beschrijving voor.

Reflecteren

Reflectie subdoelen	Wat kun je vertellen over de schrijfstijl van Jan Terlouw in dit boek?
Reflectie proces	Wat heeft je geholpen bij het verzinnen van een nieuw idee?

5. Opdracht 2: Katorens Nieuwsblad

In deze opdracht zoomen we in op de berichtgeving in de krant van Katoren over Stachs avonturen. In het boek loopt dit als een rode draad door het verhaal. Stel dat de leerlingen verslaggevers van de krant zijn en moeten berichten over het nieuwe avontuur dat ze bij de eerste opdracht voor Stach verzonnen, hoe zouden ze dat aanpakken? In groepjes schrijven ze een artikel en maken er beeld bij.

Subdoel kennis	De leerling legt uit wat de functie van een krantenartikel is.
Subdoel vaardigheid	De leerling kan een krantenartikel schrijven voor de krant van Katoren

Benodigdheden

- boek *Koning van Katoren* van Jan Terlouw
- gratis [krantentemplates](#) online

Aan de slag in de klas

Doorloop de vaste onderdelen binnen elke projectopdracht: onderzoeken, uitvoeren en presenteren.

Onderzoeken

In de krant

1. Bespreek met de leerlingen dat in het boek regelmatig wordt verteld over het verslag dat de kranten van Katoren doen over de avonturen van Stach. De kranten hebben ook best invloed op het handelen en denken van sommige mensen in het verhaal: "Oei, ik kan Stach niet meer negeren, de kranten staan inmiddels vol van positieve verhalen over hem." Of: "Zie je wel, het stelt niks voor."
2. De groepjes gaan verder met de opdracht die zij voor Stach bedachten.
Stel dat zij verslaggevers en beeldredacteurs van het *Katovens Nieuwsblad* zouden zijn, hoe zouden ze hun lezers dan over de opdracht vertellen? Hoe zouden zij de opdracht in beeld brengen?

Laat de groepjes samen brainstormen en puntsgewijs noteren wat ze wel en niet in de krant vertellen.

Verdieping: De krant in Katoren beïnvloedt hier en daar de mening van het publiek. Laat de leerlingen bedenken: willen zij met hun artikel de publieke opinie beïnvloeden? Waarom? En op welke manier dan, wat willen ze bereiken? En welk beeld past daar bij?

Uitvoeren

De journalisten van groep 7/8

Op basis van de ideeën die de leerlingen verzamelden bij de brainstorm, stellen ze een artikel samen voor het *Katovens Nieuwsblad*. Ze denken na over titel, inhoud, invalshoek en beeld. Met de gratis online [krantentemplates](#) kunnen ze hun artikel vorm geven.

Presenteren

Nieuwste editie!

Print alle resultaten uit en bundel ze tot de nieuwste editie van het *Katovens Nieuwsblad*.

Reflecteren

Reflectie subdoelen	Waar heb je op gelet bij het schrijven van jullie krantenartikel?
Reflectie proces	Hoe ging het samenwerken in een groepje bij het maken van het artikel?

6. Opdracht 3: Koning van Katoren 2.0

De leerlingen werken in groepjes een nieuwe opdracht voor het kleinkind van Koning Stach uit. Wat zijn maatschappelijke problemen die nu spelen? Welke stad heeft diens hulp nodig, en waarom? Hoe gaat dat verhaal? Ze schrijven een nieuw hoofdstuk en voegen illustraties toe, of verwerken het nieuwe avontuur in een podcast.

Subdoel kennis	De leerling kent een aantal actuele maatschappelijke problemen.
Subdoel vaardigheid	De leerling kan een actueel maatschappelijk probleem verwerken in een nieuw hoofdstuk met een opdracht voor het kleinkind van Koning Stach.

Benodigdheden

- pen, papier, potloden (zorg voor voldoende verschillende tinten voor huidskleuren)
- een smartphone of digitale camera (voor foto's)
- een smartphone of geluidsapparatuur
- printer

Aan de slag in de klas

Doorloop de vaste onderdelen binnen elke projectopdracht: onderzoeken, uitvoeren en presenteren.

Onderzoeken

Het vervolg

1. Neem de leerlingen mee in de volgende gedachtegang: in het boek loopt alles gelukkig goed af. Stach volbrengt alle opdrachten goed en wordt koning van Katoren. Stel je nou voor dat zijn kleinkind nu wordt weggeroepen om een aantal opdrachten uit te voeren. Jullie opdrachten. Hoe zouden jullie opdrachten dan in een nieuw deel over Katoren verschijnen?
2. Inventariseer met de leerlingen wat de maatschappelijk relevante onderwerpen zijn die in onze huidige tijd spelen die hen interesseren, of die ze belangrijk vinden. Bedenk met elkaar hoe die verwerkt zouden kunnen worden in nieuwe hoofdstukken.
3. Laat de leerlingen hun idee voor de opdracht in een grove verhaallijn uitwerken, aan de hand van onderstaande vragen:
 - Welk maatschappelijk probleem willen ze uitlichten en hoe?
 - Hoe komt het kleinkind van Stach over de opdracht te weten?
 - Hoe reist het kleinkind naar de stad?
 - Hoe heet de stad?
 - Wat gebeurt er dan?
 - Hoe loopt het af?

Laat de leerlingen nog eens kijken naar de pitch, samenvatting en krantenartikelen die ze in de vorige opdrachten maakten.

Uitvoeren

Nieuwe hoofdstukken

Laat de leerlingen hun grove verhaallijn uitwerken. Dat kan op verschillende manieren. Maak met elkaar de keuze om over de nieuwe avonturen een [podcast](#) of luisterboek te maken. Of om het gedetailleerd uit te schrijven.

- **Uitschrijven:**
De groepjes schrijven hun verhaal uit, als een nieuw hoofdstuk van het nieuwe boek. Geef ze hierin richtlijnen, spreek bijvoorbeeld af dat het verhaal niet langer dan twee pagina's is.
Ook maken de leerlingen naar keuze illustraties bij hun hoofdstuk. Dit kunnen tekeningen zijn (zorg ervoor dat er kleurpotloden in voldoende verschillende tinten zijn voor huidskleuren), maar ook foto's. Laat hen een duidelijke rolverdeling afspreken: wie tekent/fotografeert, wie schrijft?

Tip: Maak met elkaar een nieuwe landkaart van Katoren.
- **Podcast:**
In het geval van een [podcast](#) schrijven de leerlingen een kort script en nemen ze het verhaal op met een telefoon die de school ter beschikking stelt.

Presenteren

Ons boek

Bundel alle verhalen tot een nieuw boek, bedenk samen een titel.

Laat de groepjes hun verhalen aan elkaar voorlezen en de illustraties die ze daarbij maakten, aan elkaar tonen.

Of: beluister de postcasts samen.

Tip: Er is ook een vervolg geschreven door Jan Terlouw zelf: [Zoektocht in Katoren](#).

Reflecteren

Reflectie subdoelen	Hoe ben je tot de keuze gekomen voor een maatschappelijk probleem?
---------------------	--

Evalueren

Eindreflectie: zelfregulatie terugkijkend	Welke opdrachten uit dit project vond je het spannendste? Vertel.
Eindreflectie: zelfregulatie vooruitkijkend	Wat zou je nu misschien zelf nog als opdracht en hoofdstuk willen toevoegen?